

Դեր Չորում կոստրածի աղագույցներն ամեն բայափոխի են

Ամերիկյան CBS հեռուստաընկերությունը իր «60 րոպե» ծրագրի երջանակներում թողարկել է Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ Տեսանյութ: Հաղորդման ընթացքում նշվել է, որ միայն Սիրիայի Դեր Չորում կոստրվել են շուրջ 450 հազար հայեր: «Կոստրածի աղագույցներն ամեն բայափոխի են, բավական է ընդամենը մի փշ փորել անաղաշի հողը», ահա այս

խոսքերն են հնչել հաղորդման ընթացքում: Ամերիկացիները «հիշել» են նաև Արդիֆ Ֆիսլերին, ընդգծելով, որ հրեաների ցեղասպանությունը իրականացնելիս Ֆիսլերը «ոգտնում էր հենց հայերի ցեղասպանության անդամներին»:

Տեսանյութը, «բնականաբար», անմիջապես դարձել է թուրքական ֆնանդատվությունների քիթախ:

Որեւէ դաւաճոնյա կամ ընդդիմադիր չի կարող ամոքել 10 զոհերի հարազատների ցավը

ՄԱՐՏԻՆԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Երկու տարի առաջ՝ մարտի 1-2-ին ծավալվեցին իրադարձություններ, որոնց հետեւանում էր միմյեցե ալժմ ծանր նստած են հայության հոգուն ու սրտին եւ առ այսօր հաղթահարված չեն: Որեւէ համձնամոռով, որեւէ մեծադիտարկման խումբ, որեւէ

դաւաճոնյա կամ ընդդիմադիր գործիչ չեն կարող ամոքել այն ցավը, որ մարտի 1-ի 10 զոհերի հարազատներին համակեց ընդմիջե, միմյեցե կյանքի վերջ: Որեւէ Եւսեւ-ի, որեւէ Պրետկոնի կամ Կոլոմբիեի զեկույց առ ոչինչ է այն զգացողության ու սարսափի դեմ, որ սեփական երկ-

րիկ մայրաքաղաքում կարող է թափվել հայ մարդկանց արյունը, եւ դա հնարավոր չէր կանգնեցնել: Առավել եւս՝ որ ոչ մի կառույց չանվանեց մարդասպաններին, նրանք ու նրանց դրոշմները մնացին չբացահայտման ֆողի մերթ: Մեղքի ու մեղավորության զգացումը չի լրում մեզ, անգամ հիմա, երկու տարի հետո, ու որքան էլ թափվեն տարբեր արդարացումների հովանու մերթ, յուրաքանչյուրիս հոգու արդար ընդգրկումը հիշեցնելու է մեզ, որ չարեցիմ այն ամենը, ինչ որ եւս էր՝ կանգնեցնելու համար արյունահեղությունը: Մեղավոր թե արդար՝ Աստուծոյ կորուսի մեր մեղավորության չափը, ու անգամ անկեղծ զղջումը չի կարող հեռ բերել զոհվածներին: մեզ մնում է հիշել այդ բոլորը եւ սովորել ճիշտ աղբիւ, սովորել դողալով զմի բաժին չարտել զոհված մարդկանց հիշատակը եւ սեղի ունեցածը չծառայեցնել տարբեր ատերի: Եթե կարող ենք: Եթե ոչ՝ դաւաճող մեր մեջ է, եթե ոչ՝ կրկնությունները չեն կարող բացառել:

Տես էջ 2

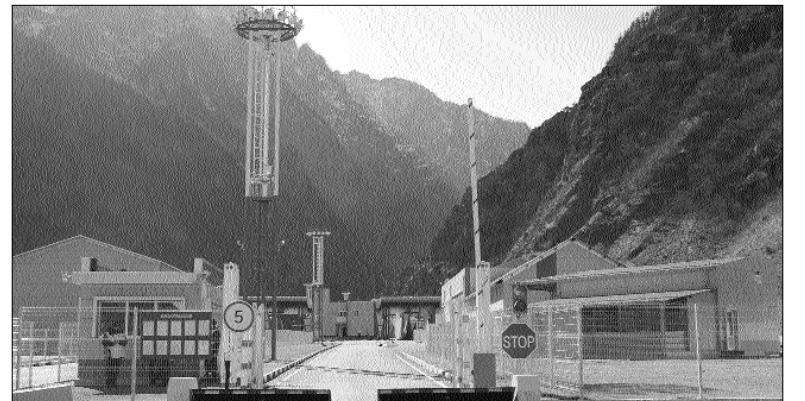
Վերին Լարսը բացել են Տայասանի խնդրանքով

Վրաստանի մեծահոգությունը Ռուսաստանի քարտեհագութայան պետ «անկշռելի» է

ՄԱՐՏԻ 2-Ի ՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Վրաստան-Ռուսաստան ցամաքային «Վերին Լարս» անցակետը երկար ժամանակ ծառայեց տարբեր ատերին՝ հնարավորություն սալով այսօր կամ այնօր կամ ինչոյեւ ուղում են մեկնաբանելու անցակետի փակ լինելը ու դրա բաց լինելու հարցում Հայաստանի ատարագութային առումով: Ընդ որում, հասկառոյե վրացական կողմը անցակետի բացման հավանականության առնչությամբ չէր զլանում նեւ, թե դա թիտում է միայն ու միայն Հայաստանի ատերից, կարծես Վրաստանը կողմ է Ռուսաստանի հեռ հավերժորեն փակ սահման ու որեւէ կարգի երջանառության բացակայություն ունենալուն:

Ինչեւէ, ինչոյեւ արդեն սեղեկացրել էր «Ազգը», երեկ մոտ երեք տարի տարբեր դաւաճառաբանություններով փակ մնալուց հետո Վերին Լարսը վերջապետ վերսկսեց աշխատանքը: Անցակետի աշխատանքը վերսկսելու առնչությամբ համաձայնություն ձեռք էր բերվել վրացի եւ ռուս փորձագետների միջեւ: Երեւանում եւ Կարբեգիում՝ Ըվեյցարիայի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, եւ հաստատվել էր Ռուսաստանի ու Վրաստանի ԱԳ-ների նոտաներով, ինչի մասին էլ նախորդ ատարք արդեն վստահությամբ ու կոնկրետ անսաթվով հայտարարեց ՌԴ ԱԳ առարար Սերգեյ Լալոյովը:

Տես էջ 3

Մոսկվայում հարգել են Մումգալիթի զոհերի հիշատակը

Փետրվարի 28-ին Մոսկվայի հայկական Սուրբ Հարություն եկեղեցու տարածքում սեղի է ունեցել ծաղկեղատակ զեւեղելու արարողություն՝ 1988-ին Մումգալիթում սեղի ունեցած ողբերգության զոհերի հիշատակին:

Միջոցառմանը մասնակցել են Ռուսաստանում ՀՀ դեսպանատան անձնակազմը՝ դեսպան Օլեգ Եսայանի գլխավորությամբ, Ռուսաստանի հայերի միության վարչության անդամներ, Մոսկվայում գործող հայկական հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, բազմաթիվ մոսկվաբնակ հայեր: Արարողության ժամանակ ելույթ են ունեցել Հայ առաքելական եկեղեցու Նոր Նախիջեւանի եւ Ռուսաստանի թեմի առաջնորդ Եգրաս սրբազանը եւ դեսպան Օլեգ Եսայանը:

Մումգալիթում սեղի ունեցած զոհերի հիշատակը եւ ՀՀ դեսպանատանը կազմակերպել են նաեւ կլոր սեղան՝ «Մումգալիթյան ջարդերը Արթուրյանում: Խոջալուի դեմոկրիտի իրական դասկեր: Փաստերն ի դեմ ստի, անցյալի եւ ներկայի զուգահեռները» խորագրով:

Այս միջոցառմանը մասնակցել են նաեւ ներկայացուցիչներ տարբեր լրատվամիջոցների եւ ուսանողական կազմակերպությունների, ինչոյեւ նաեւ հայկական երիտասարդական եւ ուսանողական կազմակերպությունների, ինչոյեւ նաեւ փորձագետներ:

Տ. Ա.

ԵՄ-Տայասան ֆնտարկումների առանցքային թեման հայ-թուրքականն է

Մարտի մեկին Երեւան ժամանեց Եվրոմիության բարձրաստիճան դասակարգությունը՝ այդ կառույցում նախագահող Իտալիայի արտգործնախարար Միգել Անխել Սորաշնոսի գլխավորությամբ:

«Ազատություն» ռադիոկայանի փոխանցմամբ՝ «Հայաստանի եվրոպական բարեկամներ» կազմակերպության նախագահ Մայլ Զեմբերգ

նեւ է, որ այս այցի առանցքային թեմաներից է հայ-թուրքական մերձեցման գործընթացը, բացի կոնկրետ ԵՄ-Հայաստան հարաբերությունների ֆնտարկումից: Զեմբերգը ընդգծել է, որ ԵՄ-ը մտադիր է նոր թափ հաղորդել Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններին: «Հայաստանի ղեկավարության հեռ եվրոպացի դիվանագետները հիմնականում կխոսեն հայ-թուրքականից,

ֆանի որ հենց դա է նրանց այցի առանցքային նոյառակը», շեւտել է Զեմբերգը:

Բացի ՀՀ ղեկավարության հեռ հանդիպումներից, ԵՄ դասակարգությունը Երեւանում կհանդիպի նաեւ ՀՀ նախարարություններին ու վարչական օղակներին խորհրդատվություն սրամարող եվրոպացի փորձագետներին:

Տ. Ա.

Արթեջանցիները կրկին ստում են Լիդիգեում Խոջալու փողոց բացելու մասին պայանաագիր չի ստորագրվել

Մարտի 1-ին արթեջանական ԱՊԱ գործակալությունը լուր էր տարածել, որ փետրվարի 26-ին Լիդիգե գյուղում անցկացված միջոցառման ընթացքում արձանագրություն է ստորագրվել Խոջալու եւ Լիդիգե ֆաղաֆների միջեւ, եւ իբր Լիդիգեի գյուղապետ Յոզեֆ Կլիման իր ելույթում հայտարարել է, թե շուտով իրենց գյուղի փողոցներից մեկը կանվանակոչեն Խոջալուի անվամբ: Ինչոյեւ մեզ հեռ հեռախոսագրություն հավաստեց Լիդիգեի հուրախանային համայնքի սնորեն Միլոս Զեմբերգը, մնաւ բան դարձնել Կլիման չի հայտարարել, ավելին՝ նա ոչ մի փաստաթուղթ չի ստորագրել: Ի դեմ, դարձնել Կլիմայի գրասենյակից մեզ հայտնեցին, որ Խոջալուի հեռ կառավար բոլոր հարցերով զբաղվում է համայնքի սնորենը: Վերջինս մեզ հայտնեց, որ միայն այսօր՝ մարտի 1-ին ինքը մի հուրագիր է ստորագրել արթեջա-

նական կողմի հեռ մակարային համագործակցության, հուր-երեկոների, ցուցահանդեսների, մրցույթների կազմակերպման մասին: Զարաֆական որեւէ հարց չեն շեւտել: Ուղղակի փետրվարի 26-ի միջոցառմանը Խոջալուի «փոխառաջնորդները» Խոջալու եւ Լիդիգե փողոցների անունով խորհրդատվական վահանակներ է նվիրել Լիդիգեի գյուղապետին:

«Մեզ մոտ շուտով նմառություններ են ստատվում, եւ ամնվազն վեց ամսից շուտ այդ հարցին ոչ ոք չի կարող անդարառնալ: Արթեջանական կողմի տարածած լրատվությունը սուտ է», ասաց մեզ հեռ գրույցում համայնքի սնորենը: Ի դեմ, հասկանալի է, թե ինչու են այսօր արթեջանցիները հաղթատ գնացել Լիդիգե եւ փորձել ստորագրել գրոնե մի մայմանագիր, որոյեւզի իրենց ղեկավարության առաջ խայտարակ չլինեն եւ ատեն,

որ հայերին չի հաջողվել վիժեցնել փողոցների անվանակոչումը: Ամեն դեմքում հեռախոսական է արթեջանցիներն ինչոյեւ էին դասրասվում Լիդիգե անունով վահանակը սեղադրել Խոջալու գյուղաֆաղաֆում, եթե այն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գիմված ուժերի հսկողության սակ է:

Ավելացնենք նաեւ, որ այսօր (մարտի 1-ին) «Լիդիգե Նովինի» աղբեղի օրաթերթը կրկին անդրադարձել է այս թեմային, եւ հեղինակ Լուրեն Պալասան իր հողվածը վերնագրել է՝ «Լիդիգեի խորհրդամիջը որեւէ է դաւաճանեմ», մեղադրելով այն չեխ ֆաղաֆական գործիչներին, ովքեր աջակցել են արթեջանցիներին՝ Լիդիգեում դարձնելով հայարթեջանական դիվանագիտական ատարկման առարկա: Հողվածի մանրամասներին՝ հաջորդել:

ՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Պրտիս

Որեւէ դաւաճոյն կամ ընդդիմադիր չի կարող ամոքել 10 զոհերի հարազատների ցավը

1-ին էջից

2008-ի փետրվարի 29-ին, մարտի 1-ին տեղի ունեցած ողբերգական իրադարձություններից մեկ օր առաջ «Ազգ» զգուցացրել էր, թե հանրահավանքի մասնակիցները, ամեն օր ներառվող թույնի եւ անելու-բայելի չափաբաժին ստանալով, կարող են դուրս գալ կազմակերպչների վերահսկողությունից, եւ որ նախկին նախագահը կարող է դառնալ իր սրած թիրախը, եւ հանրահավաքային զանգվածին անընդհատ սահմանելով, թե երկու օր էլ կանգնե՞լ իշխանությունը մեր է, «հիմա-հիմա» կոչերը ակամա կարող է դարձնել գործողություն: Չնայած այսօրիսի զգուցացումները հասարակության շատ անհոգ անդամները չէին լսում, բայց դրանք լսելի չէրան, ու ոչ ոք չկարողացավ կանխել տեղի ունեցողը: Իսկ այն, ինչ տեղի ունեցավ այնտեղ, վճռեց մտապառ ասիական ղեկավարները, որոնք հեռու դեմքերով հայտնվեցին իրենց հայրենի երկրում, որը դեռեւս դարձրել էր փառաբանական զոհերի երկիր: Եվ այն ժամանակ, եւ հիմա, եւ միջոց վստահ էինք ու վստահ ենք, որ 2008-ի երկու օրերին տեղի ունեցածը դեռ երկար մեծ փոփոխություն էր ստեղծում, որ երկիր եւ հասարակության կյանքը սասնամայակով հեռ էր գցելու, որ սարքեր կերպ մասնաճիւղ հայ հանրության շատ միջուկները կանգնեցնե՞ր իրենց կամուրջը գցելու շատ բարդ էր լինելու: Գիտե՞ք, հանրահավաքային ղեկավարները, ինչպես այն ժամանակ, այնպես էլ հիմա, ի վիճակի չեն միջոցները ընդունելու իրենց սխալակամ լինելը: Այլապես այնպես չէր լինի, որ երեւել էր զոհերի ընդդիմության հանրահավաքային մասնակցելու ցանկացողների համար փակվելին մայրաքաղաքի բերանը, որտեղ կարող էին ընդունվել, իսկ ուսիկանությունն էլ չէր հայտնաբերվում, թե ոչ մի ճանապարհ էլ փակ չէ, Տեր-Պետրոսյանը երեւել չէր ասիական մարտի 1-ի մեղավորներին իշխանությունից դուրս փնտրողներն անբարոյական են: Պետք է ուժ ունենալ սեփական մեղքն ու սխալակամությունն ընդունել՝ իշխանություն թե ընդդիմություն:

Ունեցած զաւրոյց հետո միայն ու միայն սեփական գրգռանքն ու ազգակամների գրգռանքներն են լցնում եւ հասարակ մարդուն մոռանում, եւ այդպէս են վարվել բոլոր, բացառապէս բոլոր իշխանավորները, ու նախ եւ առաջ՝ Տեր-Պետրոսյանի իշխանությունը կիրառողները, իսկ մարտի 1-ից հետո եւ արմատական ընդդիմությունից, եւ իշխանությունից հիասթափվողների շարքերը բազմաթիւսկանները:

Այո, սաւն սարի երկրով, ղեկն ղեկնուով, ժողովրդով չենք կարողանում դուրս գալ այն հունը, որը կտանի (հերթով ու դանդաղորեն) մեկը մյուսի հետեւից մեր ժողովուրդի լուծմանը, չենք կարողանում դուրս գալ ֆարգաչական կենսակերպից: Անընդհատ, սարին սարվա վրա փորձում ենք ազգովին ինչ ու վրաս իրավիճակից (ստեղծ դաւաճանք, մութութեան սարիներից, «Յուլի 27»-ից, նախամարտիկանական ու հետմարտիկանական լարվածությունից, սենսական ճգնաժամից, այժմ էլ՝ դարաբաղանակից մարտիկանական վրասագրումներից) դուրս գալ ու այդպէս էլ չենք կարողանում վերադառնալ մարդկային սովորական վիճակի, ինչպէս նորմալ ազգերի մեջ է, երբ ազգովին կարող ենք եւ դարձաւոր ենք լուծել մեր կեցողական խնդիրները, մեր երիտասարդության համար ապահովել նորմալ կյանք, մեր երկրում հաստատել իսկապէս իրավապահ կարգ, զարգացնել եւ աղաքային մասին մտածել: Մեր անընդհատ կամուրջային է՝ հավերժ նախընտրական ու հեղձնահարկ, հավերժ արակարգ իրավիճակ: Դեռքն հիմա էլ այդպէս է՝ ֆուրբուրային դիվանագիտություն, սահմանը կբացի-չի բացի, արձանագրությունները կստորագրվեն-չեն ստորագրվի, կվավերացվեն-չեն վավերացվի՝ «նամաւելու սերը ուստոյիլի», ու չենք կարողանում նորմալ, սովորական, մարդկային կյանքով ապրել: Իսկ մարտի մեկի հիշողությունն ու դրա մասն այլ հիշողություններ մեզ ստիպում են զգալ թեւատ, անկասար, մեր ցավը մեր մեջ հաղթահարել չկարողացող, այդպէս չենք զգա, երբ իրենք ու մարդկանց կոչենք իրենց անուններով՝ մեղավորին դատաւար, քահանայի հարազատներից մերողութուն խնդրենք ու շուտ ամոք էլը առանց այլեւս այդպիսի ցավ վերադարձնելու հաստատականութեամբ:

Մայրաքաղաքի Մաշտոցի ղողոթան զարման առաջին օրը՝ մարտի մեկին, լեցուն էր ծաղկավաճառներով: Երիտասարդներից շատերն անսարքեր չէին անցնում մրանց կողով, բազմաթիւ ծաղիկների դաւաճան մայրաքաղաքը երեւի հաստատուներ: Օղորտայից դեղիկ Մաշտոցի ղողոթան շանող ճանապարհի վրա մի ծաղկավաճառ, թերեւս ինքնաշիջ երեւալու համար, վաճառում էր արիւսական վարդեր՝ անընդհատ բղավելով՝ վարդեր, արիւսական վարդեր: Գարունը լիարժեքներն մտնելու էր, առաջին իսկ օրով:

Հանրահավաքին ելույթ ունեցան **Արամ Մանուկյանը, Ստեփան Դեմիրճյանը, Արմեն Զավենի Սարգսյանը, Գրան Բազրայանը եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը:** Չնայած հանրահավաքի թեման 2008-ի մարտի մեկին էր, կարելի է ասել, որ հանրահավաքում անդրադարձն այդ ողբերգութեանը միայն այն ժամանակ էր կատարվում, երբ խոսվում էր իշխանավորության մասին: «Մենք դաժանաբան ենք Սերժ Սարգսյանի անհատալի հրաժարականը», «Միայն այս իշխանությունների հրաժարականից հետո

Պետրոսյանը ու՛րբ խոսեցին հայ-թուրքական հարաբերություններից, նեցեցին, որ դրանք մեկ են փակուղի, սակայն Գրան առաջին նախագահը հակառակ բոլոր նախորդ ասվածներին, ըստ նրա՝ հայ-թուրքական գործընթացներն ամենաբարձր էլ փակուղի չեն մեկ, գոնե թուրքական կողմից: Մի խոսքով երկրի առջեւ ծառայած բոլոր կարեւոր հարցերի՝ հայ-թուրքական, Ղարաբաղի խնդրի, երկրում ժողովրդավարության հաստատման, ազատ եւ թափանցիկ ընտրությունների համար ՀԱԿ-ը լուծման միակ ճանապարհ է հա-

«Մահոս վարդեր»

Մարտի մեկը, սակայն, բացի ղողոթան ու լուսավոր լինելուց, մեր երկրում, արդեն երկու տարի է, ինչ դաժան հուշեր է արթնացնում: Ուրիշ երկու տարի առաջ այս օրը տեղի ունեցավ 10 հայրուհիների սպանությունը, տեղի ունեցավ բախում իշխանության եւ ընդդիմության միջեւ: Բախում, որի մասին մինչեւ այսօր էլ խոսվում է, որի հետեւում միջոցներ այսօր էլ զգում ենք, ու, ամենայն հավանականությամբ, դեռ կզգանք: Այս երկու տարի ոչնչով չդաւաճախանեց հասարակության հուզող հարցերին: Պատժվեցին մարդիկ, որոնց դեմ մարտի մեկին, մեղմ ասած, թերեւս երկրորդական էր: Ինչպէս, 2010-ի մարտի մեկին, մայրաքաղաքի կենտրոնում ծաղկավաճառները ծաղիկ էին վաճառում, շատերը անհոգ զբոսնում էին՝ վայելելով զարման առաջին օրը, իսկ շատ ազգային կոնգրեսը կազմակերպել էր իր հերթական հանրահավաքը, որն այս անգամ, նվիրված էր մարտի մեկի զոհերի հիշատակին:

հանրավոր կյանք որեւէ բանի հասնել այս երկրում», «Գազի գներն անհիմն են բարձրացվել, դրանում մեղավորը միայն գործող իշխանություններն են ու մրանց վարած սենսական սխալաբանականությունը», «Հայ-թուրքական գործընթացները մեկ են փակուղի», «Ղարաբաղի հարցում Հայաստանը դուրս է մնացել բանակցություններից»: Եւ այս բոլոր «թեմաները», որոնցից խոսվեց մարտի մեկին նվիրված հանրահավաքի ժամանակ: Մարտի մեկի զոհերի հիշատակը մեկ ժողովուրդից հետո, բոլոր բանախոսները միայն մեկ-երկու քաղաքացու-ստեղծ էին հիշում նույն այդ զոհերին: Իշխանավորություն, անհա, թե ինչի տուրք էին հավաքել ՀԱԿ գործիչներն ու համակիրները:

մարում իշխանավորությունը: Իսկ թե 90-ականներին ինչո՞ւ չէին լինում գոնե ազատ եւ թափանցիկ ընտրություններ, ինչո՞ւ չկար ժողովրդավարություն, ո՞վ էր հիշում մարդու իրավունքների մասին, իհարկե՞ ՀԱԿ-ից ոչ ոք չնշեց:

Մարտի մեկին նվիրված հանրահավաքի ավարտվեց տեղեկացումով, թե մարտի մեկի բոլոր մեղավորները ղապտվելու են՝ անխիտ, իսկ դրա համար անհրաժեշտ է «դայաբար, դայաբար միջոցները»:

Գարունը երեւանում շարունակվում էր նաեւ ՀԱԿ-ի հանրահավաքից հետո, արիւսական վարդեր վաճառողը դեռ գոյություն էր իր աղաւմը:

ՆՈՒՅՆ ԱՅՅՈՒՆ

Հ.Գ.ՀԱԿ-ի շարժումն է նաեւ «ժառանգությունից» դուրս եկած **Զոյա Թադեւոսյանը**, որն էլ **հենց երկրի բոլոր հարցերի լուծումը դայաբար կարող է նախագահ Սարգսյանի անհատալի հրաժարականով:**

Մաշտոցյանը, որի հրապարակում էլ անցավ հանրահավաքը, շուտով մեկ սասնակ հազար մարդկանցով սղասում էր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, այն ասիւթում էր «սղասում», որ ամենայն հավանականությամբ՝ ՀԱԿ որոշ երիտասարդներ, բառիս բուն իմաստով արգելում էին լրագրողին ... բարձրանալ Մաշտոցյանի վերին մաս: Այսպէս մի երիտասարդ չէր թողնում «Արմենիա» հեռուստաընկերության լրագրողին բարձրանալ, ասելով. «Ես չեմ թողնում, ի՞նչ ես ասում, չեմ թողնում ու վերջ»: Ինձ նույնպէս արգելում էին բարձրանալ, միայն հաստատեց տեղեկանալով, որ լրագրողն է՝ թույլատրեցին, իսկ երիտասարդներից մեկը նույնպէս «զարմացավ», «էլ ի՞նչ լրագրող ես, որ կամեա չունես»:

«Եվրոպայի հայերի համագումարը» մարտի մեկի կադակցությամբ

«Եվրոպայի հայերի համագումարը» մարտի մեկի իրադարձությունների երկրորդ տարեկանի վերաբերյալ տարածել է հայտարարություն, որում զուգահեռներ ենք ենք սարվել 1999-ի հոկտեմբերի 27-ի եւ 2008-ի մարտի մեկի միջեւ: Մասնավորապէս Եվրոպայի երկրները ընդգծել են, որ ինչպէս հոկտեմբերի 27-ը, այնպէս էլ մարտի մեկը «եկան կոնսերվու մեր ժողովրդի կամքն ու ոգին: Ափսոսաբան էրիտասարդությունը մեծ հիասթափություն արթնացրեց իր նորանկախ եւ երանելի երկրում տեսնելով մասսայական ցույցի դեմ աներեւակայելի դաժանություն եւ սղանդ»: Ասված է եվրոպայի հայտարարության մեջ: Եվրոպայի հայերը դաժանաբան են երկրում հաստատել իրական, այլ ոչ թե ձեռնարկ համերաժխության, փոխհանդուժողականության մթնոլորտ, չհաղափարանացնել ոչ մի դաժանություն եւ ազատ արձակել ֆաղափարական դրապաճառներով ձերբակալված ու դաժան ճեղքված բոլոր ձերբակալվածներին: Ձեռնարկել միջոցներ՝ հետազայում մնան իրադարձությունները բացառելու:

Եվրոպայի հայերի հայտարարու-

թյան մեջ ասվում է նաեւ. «Երկրում հաստատել օրենքի գերակայություն, մտակել եւ ներդնել սոցիալական արդարության շագնակարական ծրագիր, վերացնել սենսական ոլորտի արտոնությունները, աղախովել ազատ եւ արդար մրցակցություն: Կիրառել նոր մտեցումներ երկրի սենսության զարգացման համար, աղախովել արտաքին ներդրումային ծրագրերը՝ զերծ ղախելով դրանք բյուրոկրատական, կրիմինալ եւ օլիգարխիկ-մոնոպոլ խոչընդոտներից»: Անդրադառնալով երկրի ընտրական համակարգին՝ Եվրոպայի հայերը կոչ են անում անցկացնել թափանցիկ եւ արդար ընտրություններ՝ աղախովելով բանիմաց եւ արժանապատիվ մարդկանց մուտքը Ազգային ժողով: «Աղախովել ղեկավարության անարդարության եւ հզորացման համար ներդրում ունեցող ֆաղափարների բարեկեցիկ ու իմաստալից կյանքը»:

Դիմելով ամբողջ հայությանը՝ եվրոպայից կոչ են անում բոլորիս, անկախ զբաղեցրած դաւաճանից, դիրքից, ֆինանսական վիճակից, ձեռնամուկ լինել վերոհիշյալ բոլոր գործընթացների իրականաց-

մանը՝ «հանուն անխոցելի ազգային միասնության, ժողովրդի ազատ եւ եղանակ կյանքի ապահովման եւ հայրց ղեկավարության հզորացման ու անարդարության»:

Ազգային միասնության աղախովումը, բոլոր վերոհիշյալ խնդիրների բացահայտումը, մնարկումը, դասադարձումը եւ հետագա բացառումը, կարծում ենք, բոլորիս են հայտնի ու ցանկալի, թերեւս այս բարեբանի հասնելու միակ ձեւը հենց դարբերության առաջին միջոցն է՝ ազգային միասնությունը: միայն այդ դարազայում այլեւս չենք տեսնի «մարտի մեկին»:

Ն. ԱՅՅՈՒՆ

Շվեդիայի խորհրդարանը կֆնսարկի ցեղասպանության հարցը

Մարտի 17-ին Շվեդիայի խորհրդարանում մնարկված կորվեն հայերի, ասորիների եւ ֆաղեպահների ցեղասպանությունների ընդունման եւ դատարանական հարցերը: Չնայած այդ երկրի թուրք-արքերջանական համայնքները 5 հազար ստորագրություն են հավաքել, որոնցով դաժանաբան են հրաժարվել մնարկումից, առավել եւս՝ հաստատումից, այնուամենայնիվ, Շվեդիան կֆնսարկի վերոհիշյալ հարցերը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
 Հրատարակչութեան ժժ տարի
 Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
 Երեւան 0010, Հանրապետութեան 47
 Ֆախս 374 10 562863
 e-mail: azg@azg.am
 azg2@arminfo.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
 ՅԱԿՈԲ ԱՅԻՏԵԼՆԻ / հեռ 521635

Խմբագիր
 ՊԱՐՅՈՒՅ ԿՐԿՈՒՄԵԼՆԻ / հեռ 529221

Հաւակալատիւթին (գովազդ) / հեռ 582960

Լրագրողների սենեակ / հեռ 581841

Հանակարգ, ծառայութիւն / հեռ 582483

Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն
 / հեռ 529353

Հանակարգային շարունակ
 «Ազգ» թերթի
 Թերթի միւթերի ամբողջական թե մասնակի արտատրումները տրագիր մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսութեամբ կան համացանցով, առանց խմբագրութեան գրատու համաձայնութեան խոսքի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրենքի: Միւթեր չեն գրայնուտում ու չեն վերադարձում:
 Գ արտով յորդանանները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրողները ղաասախանասութիւն չի կրում:
 "AZG" Daily NEWSPAPER
 Editor-in-chief
 H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
 47 Hanrapetoutian st.,
 Yerevan, Armenia, 0010

Ամենական կուսակցության 125-ամյակը մեկնարկեց Կարբի գյուղից

Դիվանագիտությունը յուրահասով ոլորտ է այն իմաստով, որ ավելի հաճախ լսում են, սենսուս, բայց բացի զարմանալուց որևէ այլ կերպ չեն կարողանում արձագանքել, եթե, իհարկե, լսածից ու սեսածից հետո այդպիսի ցանկություն են ունենում: Հայ-վրացական հարաբերությունները ոչ բովանդակությամբ, այլ դրա բացակայությամբ զարմացնելու բացառիկ առանձնահատկություն ունեն: Հայաստանի նախագահի մասնավոր այցն էլ Վրաստան բնակ բացառություն չէր, հասկալիս էր զատելու լինենք նրանից, ինչ մեզ ներկայացնում էր հեռուստաեթերը:

Վրաստան փետրվարի 27-28-ին երկօրյա մասնավոր այցի առաջին օրը Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը Բաթումում հանդիպել է իր գործընկեր Միխեյլ Սասկաշվիլին: Ըստ դաշնակա սեղանի-

ղափ զարգացմանն ուղղված ներդրումային ծրագրերին:

Արդեն կիրակի օրը Սարգսյանն այցելել է Բաթումի հայկական եկեղեցի, հանդիպել Ազախյայի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ:

Այցի ավարտին երկու ղեկավարները ղեկավարներն ամփոփել են այցի արդյունքները: Միխեյլ Սասկաշվիլին գոհունակություն է հայտնել ՀՀ նախագահի հետ Բաթումում կայացած ոչ ղառակա հանդիպման կադրակցությամբ և նշել. «Մենք ղայմանավորվել ենք ինտեգրել մեր սնտությունները, ավելի հաճախ օժկվել, ավելի մեծ ջանքեր գործարդել մեր ժողովուրդների էլ ավելի մերձեցման ուղղությամբ, չնայած այդ հարաբերություններն ինքնին զառ սերտ են: Աղազայում նման հանդիպումներն ավելի ինտենսիվ բնույթ կունենան՝ հանուն այն ամենի,

Լեզուն հաստատուս ոսկոր չունի

Միխեյլ Սասկաշվիլի. «Մենք փոքր երկրներ ենք, անհրաժեշտ ենք մեկու մյուսին»

վության, երկու երկրների նախագահները բնարկել են հայ-վրացական բարեկամական հարաբերությունների խորացմանը և սնտասկան փոխգորակցությանը վերաբերող հարցեր»:

Անդրադարձ է կատարվել «Վերին-Լարս» հսկիչ-անցադային կետի բացմանն ուղղությամբ սարկող աշխատանքներին, որոնք արդեն որդես այդպիսի որոտ առուով ավարտվել են, քանի որ անցակետն որոտ սահմանափակումնով, բայց արդեն գործում է, չնայած դժվար է ասել, թե մինչե տեր կործնի:

Ինչչեւ, Վրաստանի նախագահը ողջունել է հայ գործընկերոջը և նշել, որ իր երկիրը միտ էլ ուրախանում է Հայաստանի հաջողություններով և ցավում նրա խնդիրների համար, ինչպես և Հայաստանը: Պառոտական այս խոսքերի կողմին դժվար է չլրացնել, որ Սասկաշվիլու խոսքն ու գործը հայերի ու Հայաստանի դարագայում իրարից կիրմներով հեռու են, էլ չասենք, որ խոսքը կա, գործը՝ ոչ: Սակայն ասվածը Սասկաշվիլու եզակի խոսքաբանությամբ չէ. «Վարծում են, այսպիսի անամո հարաբերությունները, այսպիսի մտերմիկ համագորակցությունը ոչ միայն մեր վասակն է, թեև մեծ է նաև մեր դերը, այլ այն, առաջին հերթին, մեր ժողովուրդների վասակն է»:

Հայաստանի նախագահի դառոտական կայքէջի համաձայն, Սերժ Սարգսյանը զնորհակալություն է հայտնել հրավերի, ջերն ընդունելության համար և ասել, որ զառ էր լսել Բաթում քաղաքի մասին և սեսնելով մեծ տղավորություններ ունի: Սերժ Սարգսյանը ևս մեկ անգամ վերհաստել է հայ-վրացական հիմանախ հարաբերությունները և վասախություն հայտնել, որ այդպես կլինի մասադես. «Մենք հազար տարի ասքրել ենք որդես եղբայրներ և կատրանակենք այդպես»:

Սախագահ Միխեյլ Սասկաշվիլիի ուղեկցությամբ նախագահ Սերժ Սարգսյանը օրջել է Բաթումում, ծանոթացել քաղաքում կատարող աշխատանքներին և հա-

ինչ մեք ամում ենք մեր ժողովուրդների համար: Մենք փոքր երկրներ ենք և անհրաժեշտ ենք մեկու մյուսին: Մենք կախված ենք միմյանցից և այդ փոխկախվածությունը ողտ է ծառայեցնենք լավ գործեր կատարելուն»:

Սերժ Սարգսյանն, իր հերթին, գոհունակություն հայտնելով իր վրացի գործընկերոջ հետ ունեցած բնարկումներից, նշել է. «Մենք ողտ էլ ավելի սերտրեն աշխատենք, զառ լրջորեն մտածենք ինտեգրացիոն գործընթացների մասին: Ես համոզված եմ, որ այս տարին մեր հարաբերությունների համար կդառնա բեկունային, չնայած այդ հարաբերությունները միտ էլ լավ են եղել ու հիմա էլ դրանք զառ լավ են: Բայց մեք սովոր ենք ոչ թե տեղում կանոններ մնալ, այլ առաջ գնալ»:

Կիրակի կեսօրին ավարտվել է ՀՀ ղեկավարի երկօրյա մասնավոր այցը հարեան Վրաստան, և Սերժ Սարգսյանը վերադարձել է Երեան:

Ա. ՏԱՐՈՒՅՈՒՆՅԱՆ

Վերին Լարսը բացել են «Հայաստանի խնդրանքով»

1-ին էջից

Վրացական լրատվամիջոցների տեղեկացմամբ, Վրաստանի փոխարզործնախարար **Նինո Զալանդաձեն** հայտարարել է, թե ոտու-վրացական սահմանի անցակետի բացումը սերն ժամկետներով կայացել է Հայաստանի իտխանությունների խնդրանքով: Ըստ Զալանդաձեի, Վրաստանն այդ փաստը գնահատում է որդես դրական նախադեղ, եր երկու երկրների տարածայնությունները չեն աղել երորդ ողտության վրա: Վրաց փոխարզործնախարարի խոսքերով, սա առաջին դիվանագիտական համաձայնությունն է և ձեռք բերված Ըվեյցարիայի դետղանասան միջնորդությամբ:

Փոխարզործնախարարը անդրադարձել է նաև այն մասակախություններին, թե անցակետի բացման դարագայում առկա է Ռուսաստանի Վրաստանի վրա հարձակվելու վտանգը: Նինո Զալանդաձեի ներկայացմամբ, անցակետի բացումը որեւէ կերպ տղառնալիփ չի ստեղծի Վրաստանի անվտանգության համար: Զալանդաձեն զուս վրացական մոտեցմանը ընդոգծել է, որ թեև ոտասկան կողմից ստղրամի հավանակախությունն առկա է, սակայն «վրացական կողմը ձեռնարկել է բոլոր միջոցները ստղրամներից խուսափելու համար»:

Ռուսաստանի ԱԴՇ ներկայացուցիչ **Ալեքսանդր Սոլոդի** խոսքերով, որ ներկայացնում է «ՌԻՎ Ուոլոսին», ԱԴՇ էրկրների, Հարավային Օսիայի և Աբխազիայի քաղաքացիները կարող են հասել ողտական

սահմանը միայն օտարերկրյա, ծառայողական կամ դիվանագիտական անձնագրերով, նավաստու անձնագրով կամ Ռուսաստան վերադառնալու հավաստագրով:

Անցակետով կարող են անցնել միայն ավտոտրանսպորտային միջոցները: Հետհոսն անցումը, նաև մերձակա բնակավայրերի բնակիչների մեղմացված անցման ռեժիմը նախատեսված չեն: Վրաստանի և Ռուսաստանի քաղաքացիներին, որոնք ցանկանում են հասել սահմանը, անհրաժեշտ է վրացական կամ ոտական վիզաներ տանալ Ըվեյցարիայի դետղանասանը:

Բեռնափոխադրումներով զբաղվող «Աղավեն» ընկերության գործարդի սնորեն **Գազիկ Աղաջանյանը** News.am-ի հարցադրմանն ի դասատխան արձագանքել է, թե «Վերին Լարս» անցակետի բացման դարագայում Ռուսաստանի հետ Հայաստանի ավտոփոխադրումների ասկագները մոտավորապես 20 տոկոսի չափով կնվազեն: Աղաջանյանը նշել է նաև, որ այդ նվազումը չի աղի ակցիզային բեռների վրա, քանի որ «Վերին Լարսը» այդպիսի բեռների տղասարկման թույլտվություն մասային կոմիտեից չունի:

«Ամենակարտուն այստեղ այն է, որ «Վերին Լարսի» բացումով Հայաստանը Ռուսաստանի հետ միայն լատանավային ձանաղարիով կաղվելուն այլընտրանք կունենա: Այդ անցակետի բացումը հասկաղես կարեուն է հայկական գյուղաոնտեսակական մթերներ (ծիրան, խաղող, դեղձ և այլն) փոխադրում

ների համար, քանի որ այդ բեռնատասակներն արագ փչացող են, և դրանց արագ փոխադրումը զառ մեծ նշանակություն ունի: Մենք այլես կախված չենք լինի լատանավից, որը 8-9 օրը մեկ է ժամանում Փոքի, և հաճախ սղիղված ենք լինում սղասել, տեղ հայթայթել նավահանգստուն», ընդոգծել է Աղաջանյանը: «Մենք հաավարկել ենք, որ «Վերին Լարսի» բացումով մեքենաների օրջանությունը մինչե 50 տոկոսով ավելանում են, ինչն, իհարկե, զառ դրական է», ասել է Աղաջանյանը ու հավելել, որ այդ անցակետը փակ լինելու ընթացում վրացական ու ոտական կողմերը ժամանակակից սարավորումներ են տղարդել, որը էաղես հետացրել է մասային ընթացակարգերը: Հարցին, թե հնարավոր է, որ հայթուրական սահմանի բացումը կորցնի իր աղիակախությունը, «Աղավենի» ղեկավարը դասատխանել է. «Ոչ: Մեքը մյուսի հետ բացարձակ կաղ չունի: Տրանսպորտային փոխադրումների համակարգի մեք, նույնիսկ այսօրվա փակ սահմանների դարագայում, փոփոխություններ չեն ակնկալվում և չեն էլ կարող տեղի ունենալ, որովհետեւ դրանք տղարդողություններ են»:

2009թ. մայիսին կայացավ անցակետի ոտաստանային հասկածի շինարարության ավարտման հանդիսավոր արարողությունը, իսկ հոկտեմբերի մեքին Մոսկվան է թղիլիս անցակետը բացելու դատասակամություն հայտնեցին:

Վահան Թեբեյանի անունը կրող միջնակարգ դղրոցից: Հոբեյանանական անդրանիկ միջոցառմանը ներկա էին համայնքի ղեկավար Զրունգիկ Նազարեթյանը, համայնքի բնակչությունը, դղրոցի ոտուցչական կազմը, դղրոցականները, հյուրեր արտերկրյա: Դղրոցի սնորեն **Արսեն Օհանյանը** դիմավորեց ու ողջունեց Արսենական-ՌՄԿ առեմաղես Հակոբ Ալեքիբյանի գլխավորած դատարկությանը, որի կազմում էին կուսակցության վարչության և երիտասարդական թեի անդներ, հյուրեր, և զնահասանի խոսքը հողեց կուսակցությանը, որ հոբեյանական տարվա միջոցառումների մեկնարկը տղեց կուսակցության հարագառ օջախում Կարբի Վահան Թեբեյանի անվան միջնակարգ դղրոցի կամարների տակ: Արսենական-Ռամկավար Ազատական կուսակցության առեմաղես **Հակոբ Ալեքիբյանը**, ողջունելով ներկաներին, զնորհակալական խոսքեր հողեց Կարբի համայնքի դե-

նանց գործունեությանը, Արսենական-ՌՄԿ հանրաղեսական վարչությունը նախաձեռնել է մի տար միջոցառումներ, որոնց թվում կլինեն գիտատղղվեր, հրատարակային հանդիպումներ, համերգներ: Նաև ընթացիկ մեք են հասուկ հրատարակություններ, որոնք տուսով ընթերցողի դատին կենկալացվեն:

Հանդիսությունից հետո, կարբեցիների հասուկ սովորության համաձայն, հյուրասիրության ձոխ սեղանների տուջը ուրախ երգն ու դարը համայնքեց բոլորին ու կարծես մեկ ընտանիքի ողես վայելեցին օրկա խորհուրդը: Գոհ էր ու զգացված նաև Կարբի համայնքի ղեկավար **Ֆրունգիկ Նազարեթյանը**, որ այդ կարեուն հոբեյանական տարին հենց իր համայնքի մեկնարկեց, որը աղի է երիտասարդությանը, որդեսող ավելի մոսիկց ծանոթանա մեր հերոտաղեսուններին, ողտուրդի ներկայի և անցյալի հերոսների գործունեությամբ:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱՐԿԱՐՅԱՆ
Կարբի-Երեան

Վերին Լարսի բացումը կխթանի հայկական ամրաններին

Ռուս-վրացական սահմանային Վերին Լարս անցակետի բացումը կվերցնի այն սահմանափակումները, որ կան լատանավային փոխադրումների ժամանակ, կնվազեցի տարանցման ժամանակը (մեկ մեքենան մեկ ամսում երկու չվեր կարող է անել մեկի փոխարեն), 20-25 տոկոսով մոտ 1000-1500 դղրով կեժամացնի Երեան-Մոսկվա կամ Մոսկվա-Երեան կամակոտեքնայով բեռնափոխադրումը: Այս մասին երեկ ատկախում ասաց Հայաստանի արդյունաբերողների և գործարարների միության նախագահ **Արսեն Դազարյանը**: «Անցակետի բացումը ողտ է հիմք դառնա արահանման խթանման տարերի մակամբ, արահանմամբ զբաղող մեր գործարարները ողտ է համարակաղ դայանաղտեր կնեն իրենց գործընկերների հետ և մեծացնեն մեր արահանումը, քանի որ մեր սնտություն հիմնական խնդիրը արահանման ծակավների մեծացումն է և մինչե 2008 թվական ունեցած մեր դիրքի վերականգնումը», ասաց Ա. Դազարյանը: Ե. Մ.

Մեակույթ

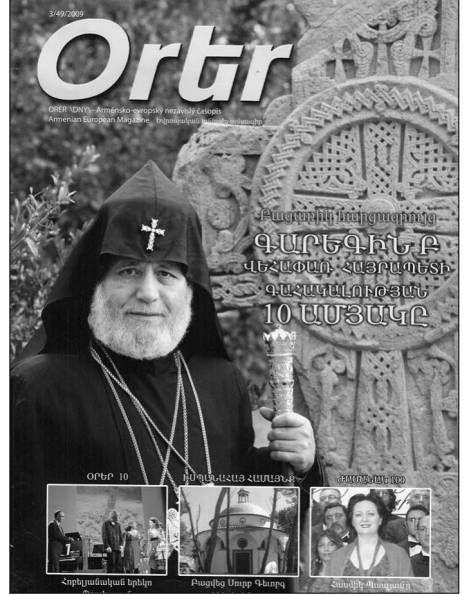
«Օրերի» հրատարակչին անցուղարշուն

Ինչ շեղելություններ է հաղորդում եվրոպական «Օրեր» հանդեսի վերջին (3.49.2009) համարը:

Քարեգին 2-րդ Ամենայն հայոց հայրապետի հեռագրային նրա գահակալության 10-ամյակի առիթով հանդեսի հիմնական հրատարակումն է: Հանդեսի հեռագր էջերը ընթերցողական ուշադրություն են գրավում մի քանի այլ հարցազրույց-հոդվածներով, իսկ հայտնաբերված, Պոլսի «ժամանակ» օրաթերթի 100 եւ «Օրերի» 10-ամյա հոբելյաններին վերաբերող:

Ամեն Կարապետյանի բացառիկ հարցազրույցը Քարեգին 2-րդ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հեռ 3-րդ առաքելական եկեղեցու ներկա վիճակի, Մայր աթոռ Սբ Էջմիածնում շեղի ունեցող իրադարձությունների, ներկեղեցական կյանքում կասարկող փոփոխությունների մասին, ընդհանուր այնպիսի մասկետացում է ցույց տալիս, որնց անդրադարձներ թե՛ն հաճախ են արվում, բայց համակարգված եւ անբողջական՝ սակավ: 10-ամյա կաթողիկոսական գործունեության համառոտ այս ամփոփումը շեղեկացնում է որոշակի թվային փաստեր. ձեռնարկված 240 եկեղեցականներ, նորակառույց 60 եկեղեցիներ ու մատուցներ, նույնֆան եւ՝ վերակառուցված, գրահրատարակչական ղեկավարի քանակը, հայ եկեղեցու ղեկավարության առաջնային ընդգրկում դրոշակական ուսումնական ծրագրեր, բացի կրթամեթոդաբանական գործունեական ֆայլեր նաեւ սոցիալական ոլորտում բարեգործական ծառայողներ, որբերի խնամակալություն, որոշակի ֆոնդի շնորհիվ հիվանդանոցում իրականացվող բարեգործական ծառայություն, Մայր աթոռի սարածված մանկական ասամնաբուժարան, հայրողաց սնուր. նախատեսված են նոր ծրագրեր՝ որբանոցի, ծերանոցի բացում:

գութան, մայրենի լեզվի դաստիարակում, համայնի կազմակերպման եւ նման այլ հարցերի հեռ կառավարման մասնակցություններ: Պատճառական սլալներով, Հայաստանի 50.000 քաղաքացի բնակվում են իտալական Սադրիո, Բարսելոն, Վալենսիա, Ալիկանտե, Տրեմոլինո եւ այլ քաղաքներում, նրանց մեծ մասը զբաղված է շինարարական աշխատանքներով. սնեսական ձգման ժամի իտալական սուր դրսևորումները, սակայն, սխողում են շատերին շեղվելով այլ երկրներ: Իտալականայերի մի մաս, ցավոք, արդուսը վասակում է ինքնավասացման ճանադարհով. ոչ միայն Իտալիայում, այլև եվրոպական այլ երկրներում գողությունը արդուսի միջոց դարձ-

րած հայերի անդարկեհ վարձագիծը վսանգում է շեղի հնաբնակ հայության սասակ սարիների դժվար ձեռք բերած բարի համբավն ու հեղինակությունը: Բարեբախտաբար, նման երևույթները հակակառվում են միխթարի իրադարձություններով, ինչդեռ՝ իտալական լրագրող Մարո Արևիկյանին՝ Սամուի միջազգային ակումբի եւ «Վեգա Մեդիա Պրես» գործակալության կողմից սրված մրցանակը՝ Իտալիայի հարավ-արևելքում իրականացած լրագրական բացառիկ աշխատանքի եւ Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանը նպաստող իր ջանքերի համար: Նա շնորհիվ «Վեգա Մեդիա Պրես»-ում ստեղծվել է հայկական «Ամենօրյա» բաժինը, որը հայերին ու Հայաստանը Իտալիայում ճանաչելի դարձնելու առումով բավական աշխատանք է կատարել: Նրա հեռ հարցազրույցը շեղեկացնում է մի իտալական Ադարան անունով գյուղաբնակի մասին: Գործակալության շնորհիվ իտալական Պոնտի առաջնային ստեղծվելի հայկական առիթով իտալական հնարավորություն կրնա ձեռք իտալական եւ հայկական Ադարանների համագործակցությունը:

Սկիռուի ամենակարակալաց ղարբերականի՝ Պոլսի «ժամանակ» օրաթերթի 100-ամյակի հանդիսություններին մասնակցելու համար Սամուի եր մեկնել նաեւ Հալոբ Ասարյանը: Այս այցը նկարագրող հոդվածաշարում նա ներկայացնում է «Փերա» թանգարանի դասիկնում կազմակերպված ֆնարկումը, որը լուսահայ սնակոսականների հեռ հանդիսությունը, Հասմիկ Պաղայանի սասմույան համերգը:

Անցած սարին հոբելյանական եր «Օրերի» համար հանդեսը բողրեց իր գործունեության առաջին սասմամյակը, որը հանդիսությամբ նվել է Պրահայի կենսրոնական գրադարանում, այս մասին մանրամասներ կարդում ենք հանդեսի հրատարակումներից մեկում: «Զխահայ արվեսագետներ» խորագիրը ներկայացնում է Կառլի համալսարանի երգչախմբի ու նվագախմբի դեկավար Հայկ Ութիջանին: Պրահայում շեղի ունեցած միջոցառումներից մեկի ժամանակ Բեթովենի «9-րդ սիմֆոնիայի» նրա մեկնաբանությունը բացառիկ գնահատանքի է արժանացել:

Հեսաբրակալ մոնեցում է ցուցաբերել չեխահայ նկարիչ Տիգրան Աբրահամյանը՝ ներկայացնելով XX դարի սկիռուի եւ Հայաստանի ֆանդից ավելի նկարիչների 3-րդ սրու Սարյանից, Արիկ Գուրյուց, Լեւոն Թուրունջյանից, Երվանդ Զոչարից մինչեւ Ասասուր եւ Պոլ Սարգիսյան՝ սեղմագրային ոճով, աս հակիրճ, բայց եւ աս դիտակ բնորոշելով նրանց արվեստը:

Իսկ Կարլովի Կարիի միջազգային կինոփառանքի գեղարվեստական շնորհ Էվա Զարոյան Արմի Բախչնյանի հեռ գրույցում կարծում է, որ Կարլովի Կարին մի փոքր ներհնամե է եղել «Ուկե ծիրանի» նախաձեռնության գործում:

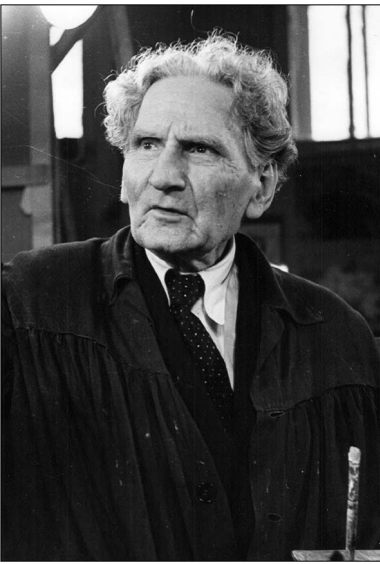
ՄԵԼԵՅԱ ԲԱՎՈՒՅԱՆ

Փերվարի 28-ին լրացավ հանձարեղ գեղանկարիչ Մարտիրոս Սարյանի ծննդյան 130-ամյակը: Տարին հայասրավել է Սարյանական: Ջնան վերջին օրը, զարնան զարթոնքի սկիզբը, որը մեզամեն սիրել է Սարյանը, համընկնում է նաեւ Մոսկվայի Տրեսյակովյան ղասկերասրահի հավաքածունում զգնվող Մարտիրոս Սարյանի երկու գործերի 100-ամյակներին. «Ազգի» հեռ գրույցում ասաց Սարյանի տուն-թանգարանի շնորեն Ռուզան Սարյանը: Դրանք են. «Մրգերի սողավարը» եւ «Գլխիցիայներ», որոնք ստեղծվել են 1910-ին ու այնուհետեւ ղասկերասրահը դրանք զնել է մոսկովյան նկարիչների ընկերության ցուցահանդեսից: Ինչդեռ ղասնում եր Ռուզան Սարյանը. «Այդ զնումը հորդորել եր ղուս մեծ նկարիչ, Սարյանի ուսուցիչ Վալենսին Սիրովը, որն այդ սարիներին այցելելով երիս-

րյանի մեծածավալ ղանն, որը 1937-ից ի վեր չի ցուցարվել ու մինչեւ այսօր փաթաթված վիճակում է, ղահվում է ղանգարանի ղահոցում: Այդ ստեղծագործությունը 13 մեթր է, 46 ֆն եւ զուցե դա է ղասնադը, որ «ժողովրդական արիեսների զարթոնք» ղանն ցուցարդելու համար ղասկերասրահում հարմար շեղ չի զգնվել: Երեսնում նկարչի ծննդյան օրը տուն-թանգարանում բացվեց «Սարյանը լուսանկարներում» խորագիրը կրող ցուցահանդեսը, որտեղ ներկայացված են Մարտիրոս Սարյանի սարբեր սարիների լուսանկարներն իր ժամանակակիցների, անվանի ու հայանի մարդկանց հեռ, որոնցից յուրաքանչյուրն իր հեռքն է ղողել 20-րդ դարի ղասնության մեջ: Դրանց ղվում են՝ Ռոմանոս Մելիխյանը, Ավեսի Իսահակյանը, Զարեցը, Թամանյանը, Մարիեսա Շահինյանը, Վիլյան

Մարտիրոս Սարյան-130

սարդ նկարիչների ցուցահանդեսները, Սարյանին խորհուրդ է սվել չվաճառել իր կսավներն ու ասել է՝ կզա մի օր, երբ Ռուսաստանի անենահայսնի ղասկերասրահներն ու ղանգարանները կցանականան ունենալ ֆո գործերն իրենց հավաքածուներում»: Այնուհետեւ 1911-ին Սիրովի շնորհիվ Տրեսյակովսկու ղասկերասրահը զնում է Սարյանի եա մեկ զլուկագործոց՝ «Պոլիս, կեսօր, փողոց» կսավը: Եվ ահա փերվարի 26-ին հանդիսավոր ղայնամներում Մոսկվայի միեննույն ղասկերասրահում բացվում է Մարտիրոս Սարյանի 130-ամյա հոբելյանին նվիրված նկարչի 43 աշխատանքների ցուցահանդեսը, որը կշարունակվի ցուցարվել մեկ ամիս: (Ի դեռ, այս ցուցահանդեսին օրտս անդրադարձավ նաեւ «Եվրոսյուզ» համանեվրոպական հեռուստատեսությունը:

Մարյանը, ծովակալ Իսակովը, Արամ Իսաչյանը եւ ուրիշներ: Այդ լուսանկարներն արված են լուսանկարիչներ Անդրանիկ Զոչարի, Բորիս Հովսեփյանի, Բարկեն Մավիսակալյանի, Վարազդաս Սեւոյանի կողմից, որոնք կարողացել են որսալ այն ղահը, որն այսօր հիշողությամբ շարն է լրացնում: (Մեր կողմից հիշեցնեմք, որ հազարավոր լուսանկարներ է նկարել նաեւ Սարյան տուն-թանգարանի նախկին շնորեն Շահեն Իսաչյանը, որոնցից մի քանիսը ներկայացնելու առիթ կունենա «Ազգը» առաջիկայում-խմբ.):

Ցուցահանդեսը կգործի մինչեւ մայիս ամիսը: Իսկ սարվա ընթացում, ղս սնորենի, մարտի վերջին կբացվի ՌԴ մեակույթի կենսրոնի աջակցությամբ եւ համատեղ եա մեկ ցուցահանդես, որը նվիրվում է ղասերազմի հաղթանակի 65-ամյակին եւ կրելու է «Սարյանը Մեծ հայրենականի սարիներին» խորագիրը: Հունիսին՝ «Կենաց ծառը Սարյանի արվեստում» խորագրով մեկ այլ ցուցահանդես կբացվի Երեսնում, իսկ սարվա վերջին Մոսկվայում, Պուկկինի անվան կերպարվեստի ղանգարանում կբացվի «Հայ եւ ղուս նկարիչների զլուկագործոցները Հայաստանի ղանգարանների ֆոնդերից» ցուցահանդեսը, որտեղ կներկայացվեն Սարյանի 15 աշխատանքները: Բանակցություններ են զնում, որ այդ ցուցահանդեսի բացմանը ցուցարվի ղեժիսոր Լաերս Վաղարշյանի «Սարյանի ծաղիկները աղակու վրա» վավերագրական ֆիլմը: Ի դեռ, հեռց այդ որմնաղակին ծաղիկների մասյուրմոնսով զգնվում է ՌԴ-ում հայանի հավաքածուների հեղինակներից մեկի մոն, ով խուսացել է ցուցահանդեսին սրամարել այն: Հոբելյանական սարին կեզրափակվի գիեսժողովով, որի ընթացում կլինեն նաեւ Մոսկվայում հրատարակված Տրեսյակովսկու ղասկերասրահի ղասրասած «Սարյանը եւ Մոսկվան» զունագարդ գրի շնորհանդեսը:

ՄԱՐԵՅԱ ՄԱՎՈՒՅԱՆ

«Թասրոն X» ղասերական փառանք

Արդեն երրորդ սարին է, ինչ Երեսնում անցկացվում է «Թասրոն X» հայաստանյան ղասերական փառանքը: Մարտի 2-28-ը Ազգային ղասերական ստեղծագործական միավորումը (ԱԹՍԱ) եւ ՀՀ մեակույթի նախարարությունը խուսանում են, որ ղասերասերները զոն կնման 26 այն ներկայացումներից, որոնք փառանքի օջանակներում կներկայացնեն Գյումրիի, Վանաձորի, Հրազդանի, Արսաշատի, Գավառի, Կաղանի ղասրոնները:

«Թասրոն X»-ի ծրագրում ընդգրկված է նաեւ «Նարեկացի» արվեստների միության Շուշի մասնաձյուղի «Առաջնախաղ» նվիրված Տոնինո Գուրեզյանի հոբելյանին՝ ներկայացումը:

Փառանքի հանդիսավոր բացումը կկայանա

մարտի 2-ին Գ. Սուներուկյանի անվան ակադեմիական ղասրոնում: Իսկ փառանքային ներկայացումներից հեռ կլինեն ֆնարկումներ, բանավեճեր, որին կարող են մասնակցել, ղասերագետներից բացի, լրագրողներն ու հանդիսատեսը: Կազմակերպիչները զգնում են, որ նման ֆնարկումները, որտեղ կարող են հնչել նաեւ ֆնարկայինները, անենեփն չեն նվազեցնի մասնակցիցների ղիվը, այլ կզգնեն ավելի ղիս ու հղկված ներկայացումը գործերը: Երեսնում եւ մարզերում միաժամանակ կցուցարվեն փառանքային ներկայացումներ, իսկ փառանքի ավարտին զնահատանքի կարժանանան լավագույն ղասերախմբերը:

Մ. Մ.

